

Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

M 0 5 1 5 1 1 1 1 M

SPOMLADANSKI ROK
TAVASZI IDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

≡ Izpitna pola 1 ≡

1. feladatlap

Sreda, 8 junij 2005 / 90 minut
2005. június 8., szerda / 90 perc

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával. A jelölt két értékelőlapot is kap.

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Navodila kandidatu so na naslednji strani.
A jelöltnék szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

*Ta pola ima 20 strani, od tega 3 prazne.
A feladatlap terjedelme 20 oldal, ebből 3 üres.*

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli je 25 nalog iz obče zgodovine. Odgovore vpisujte v za to predvideni prostor, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Pišite razločno in čitljivo. **Nejasni in nečitljivi odgovori ter odgovori, pisani z navadnim svinčnikom, se točkujejo z nič (0) točkami.**

Dobro preglejte ilustrativno gradivo, saj Vam bo pomagalo pri reševanju nalog. Skušajte odgovoriti na vsa vprašanja. Če Vam kakšna naloga povzroča težave, jo preskočite in prihranite za konec.

Ob nalogah je v oklepaju navedeno število točk. Za napačne odgovore ne dobite negativnih točk, točkovani pa so tudi delni odgovori. Pazite na zahteve pri posameznih vprašanjih, saj upoštevamo samo toliko elementov, kot jih je navedeno.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót! Semmit se hagyjon ki!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg ezt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát (a feladatlap első oldala jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra)!

Ez a feladatlap 25 feladatot tartalmaz az egyetemes történelemből. Válaszait – töltőtollal vagy golyóstollal – az erre kijelölt helyre írja! Írjon olvashatóan! **Az olvashatatlan megoldásokat és a zavaros javításokat, valamint a ceruzával írt válaszokat nulla (0) ponttal értékeljük.**

Figyelmesen nézze meg a feladatlap képanyagát is, hiszen segítségére lehet a feladatok megoldásában! Mindegyik kérdésre próbáljon válaszolni! Ha valamelyik feladat megoldása nehézséget okoz, haladjon tovább, és később térjen ahhoz vissza!

A feladatok mellett zárójelben feltüntettük az elérhető pontszámot is. A rossz válaszokért nem vonunk le pontot, és a részleges válaszokat is értékeljük. Ügyeljen az egyes kérdések követelményére is, ugyanis csak a kért elemeket értékeljük.

Bízzon önmagában és képességeiben!

Eredményes munkát kívánunk.

RIMSKO CESARSTVO IN ZAČETKI KRŠČANSTVA
A RÓMAI CSÁSZÁRSÁG ÉS A KERESZTÉNYSÉG KEZDETEI

1. V 1. stoletju pr. Kr. je rimska republika zašla v hudo krizo. Nosilci takratne oblasti niso bili sposobni odpraviti nakopičenih težav, zato je oblast prešla v nove roke. Pojasnite pojem triumvirat in navedite, kdo so sestavljali II. triumvirat.

A római köztársaság a Kr.e. 1. században válságba jutott. Az akkor hatalmon levők nem tudták megoldani a felgyülemlett nehézségeket, ezért a hatalom új kezekbe került. Magyarázza meg a triumvirátus fogalmat! Kik alkották a II. triumvirátust?

(2 točki/pont)

2. Imenujte politični organ, ki je imel v obdobju republike odločilno vlogo v državi, in pojasnite, kakšna je bila njegova vloga v zgodnjem obdobju cesarstva.

Nevezze meg azon politikai szervet, amelynek a köztársaság idejében a legfontosabb szerepe volt, valamint magyarázza meg, milyen volt a szerepe a császárság kezdetén!

(2 točki/pont)

3. Cesar Avgust je z izvedbo upravne, družbene, politične, vojaške in gospodarske reforme uredil razmere v državi.
Med navedenimi reformami obkrožite tiste tri, ki so bile uvedene v času cesarja Avgusta.
*Augustus császár a közigazgatási, politikai, katonai és gazdasági reformokkal megoldotta a helyzetet az országban.
A felsorolt reformok közül karikázza be azon három reformot, amelyeket Augustus császár idejében iktattak be!*
- (3 točke/pont)
- A Senat se skrči na 600 mož.
A szenátus 600 tagú lett.
- B Uvede se zakon o najvišjih dopustnih cenah življenjskih potrebščin.
Bevezették az élelmiszerek legmagasabb megengedett áráról szóló törvényt.
- C Kristjanom se podeli verska svoboda.
A keresztények vallásszabadságban részesülnek.
- D Poleg redne vojske se uvaja še pomožna.
Az állandó hadsereg mellett bevezették még a segédalakulatokat.
- E Cesarska oblast se razdeli med štiri ljudi – tetrahija.
A császári hatalom négy ember közt oszlik meg – tetrarchia.
- F Province se razdelijo v senatorske in cesarske ali vojaške.
A provinciák szenátusi és császári vagy katonai provinciákra voltak osztva.
4. Med Avgustovo vladavino so se se odnosi v državi umirili in uredili. Tudi zunanja politika ni bila izrazito usmerjena v novo osvajanje in vojne.
Kakšen izraz se je uveljavil za obdobje Avgustove vladavine?
*Augustus császár uralma alatt az államviszonyok rendeződtek. A külpolitika sem irányult új területek meghódítására, valamint újabb háborúkra.
Milyen kifejezés érvényesült Augustus császár uralkodásának idejére?*
- (1 točka/pont)
5. Cesar Avgust je med svojim vladanjem poskrbel tudi za kakovostne prometne povezave po morju in tudi po kopnem.
Kdo je gradil ceste v rimski državi in s kakšnim namenom?
*Augustus császár uralkodása ideje alatt gondoskodott a kitűnő tengeri és szárazföldi összeköttetésekről.
Ki és milyen céllal építette az utakat a Római Birodalomban?*
- (2 točki/pont)

6. Pomagajte si z zemljevidom in odgovorite na naslednja vprašanja.
Po katerih dveh rekah je v času Avgusta tekla mejna črta na severu imperija?
V katerem stoletju je rimski imperij dosegel svoj največji obseg?
Kateri cesar je takrat vladal v rimskem imperiju?

A térkép segítségével feleljen a kérdésekre!

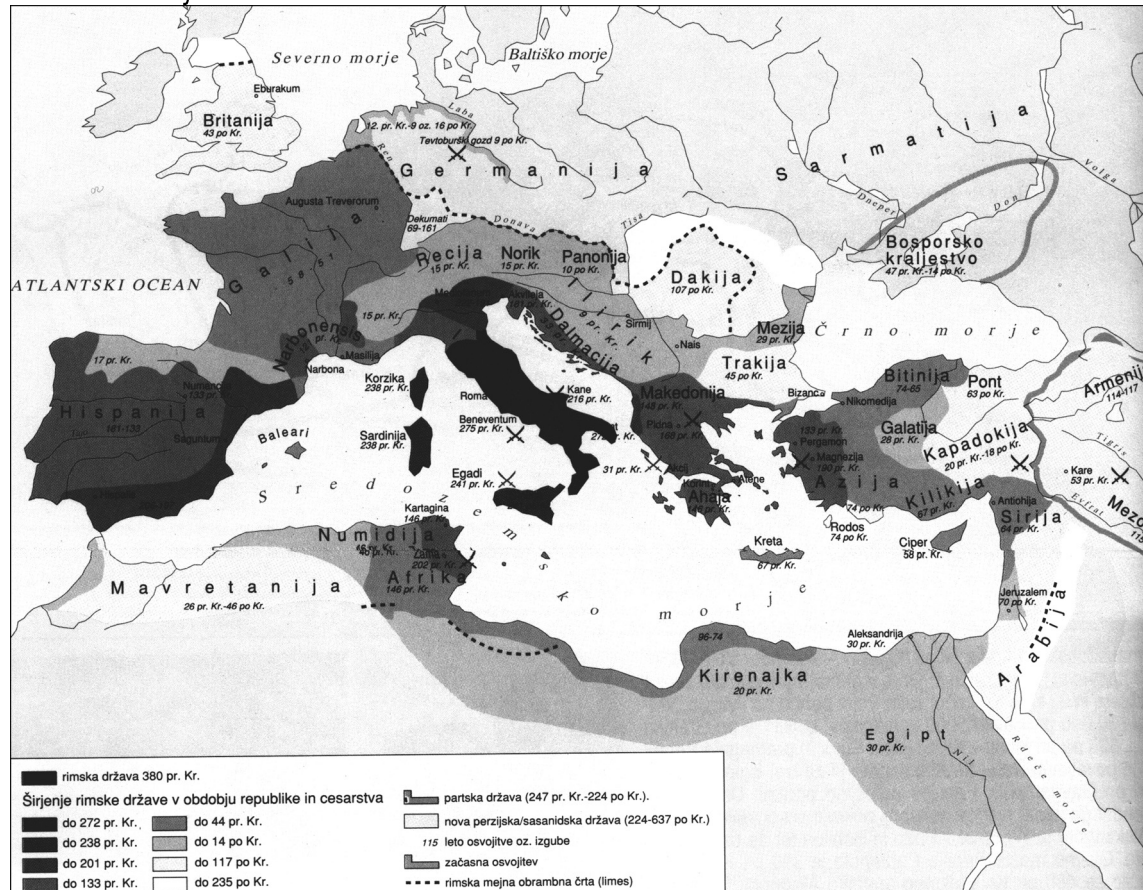
Melyik két folyó határozta meg a birodalom északi határvonalát Augustus császár idejében?

Melyik században érte el a Római Birodalom a legnagyobb kiterjedését?

Melyik császár uralkodott akkor a Római Birodalomban?

(3 točke/pont)

Karta 1: Razvoj rimske države

(Vir: Šolski zgodovinski atlas, str. 8. DZS. Ljubljana, 1994)

7. Rim je v času cesarja Avgusta postal kulturno središče Zahoda. Postavljene so bile številne zgradbe, prave gradbene mojstrovine. Sam cesar je v enem svojih govorov med drugim dejal:
»Našel sem mesto iz opek in ga zapuščam kot mesto iz marmorja ...«
Naštejte štiri gradbene dosežke, ki so bili v Rimu zgrajeni ali tja pripeljani.

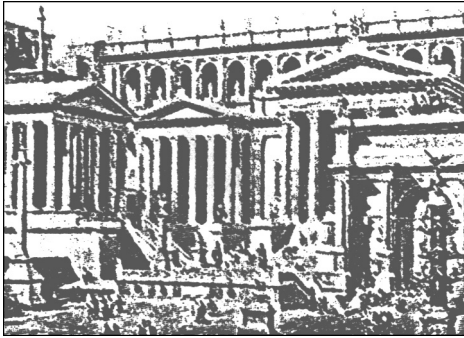
Augustus császár idejében Róma a Nyugat kulturális központjává alakult. Számos épület keletkezett, igazi építészeti remekművek. Maga a császár egyik beszédében ezt vallotta.

»Téglából épült várost találtam, és mint márványból épült várost hagyom el ...«

Soroljon fel négy építészeti remeket, amelyek Rómában épültek, vagy amelyeket oda vittek!

(2 točki/pont)

Slika 1: Večno mesto

(Vir: Šolski zgodovinski atlas, str. 8. DZS. Ljubljana, 1994)

8. V obdobju principata je bilo kmetijstvo še vedno poglavitna gospodarska panoga, velik napredek pa sta doživeli tudi trgovina in obrt.
Za katero gospodarsko panogo so značilni kolegiji?

*A principátus idejében még mindig a mezőgazdaság volt a legfőbb gazdasági tevékenység, de a kereskedelem és az ipar is nagy fejlődésnek indult.
Melyik gazdasági ágazatra jellemzők a collégiumok?*

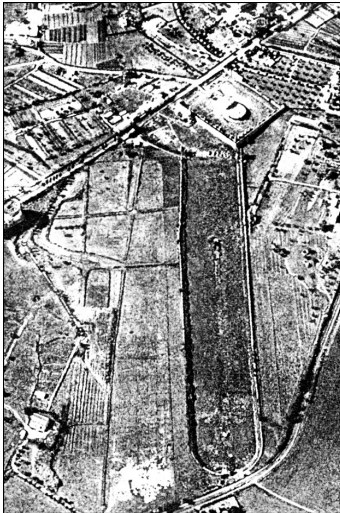
(1 točka/pont)

9. V Rimu so poskrbeli za zabavo vseh slojev prebivalstva. Spodnji sliki prikazujeta dva objekta za množično zabavo preprostega prebivalstva.
Opišite dve prireditvi, ki sta potekali v teh dveh objektih.

*Rómában gondoskodtak minden réteg szórakozásáról. Az alábbi képeken két létesítmény látható, amelyek a lakosság szórakoztatását szolgálták.
Ismertessen két rendezvényt, amelyek ezekben a létesítményekben zajlottak!*

(2 točki/pont)

Slika 2

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2003: Zgodovina 1, str. 170. DZS. Ljubljana)

Slika 3

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2003: Zgodovina 1, str. 171. DZS. Ljubljana)

10. V 2. tisočletju pr. Kr. so se v Palestino naselili Hebrejci.
Kako se je imenovala dežela, ki jo je po navedbah iz Biblije izraelski Bog obljubil Hebrejcem?
Navedite ime očeta izvoljenega ljudstva, ki jih je tja povedel.

A Kr. e. 2. században Palesztinában héberek telepednek le.

Hogyan nevezték azt a tartományt, amelyet az izraeli Isten a hébereknek ígért a Biblia szerint?

Nevezze meg a kiválasztott nép atyját, aki ide vezette őket!

(1 točka/pont)

11. »Spoštuj očeta in mater, da se podaljšajo tvoji dnevi na zemlji, ki ti jo daje Gospod, tvoj Bog.
Ne ubijaj!
Ne prešuštuj!
Ne kradi!
Ne pričaj po krivem proti svojemu bližnjemu!«
(Vir: Sveto pismo, str. 126. Ljubljana, 1997)

Kratko opišite Mojzesovo vlogo in pomen v hebrejski zgodovini.

Röviden ismertesse Mózes szerepét és jelentőségét a héber történelemben!

Slika 4: Mojzes se vrača s tablama postave.

(Vir: Dore, G., 1986: Biblija, str. 94. Mladinska knjiga. Ljubljana)

(2 točki/pont)

12. »... so na glasu zaradi posebnega asketskega življenja. Judje po rodu, med seboj povezani še z večjo ljubeznijo kot drugi. Čutnih užitkov se ogibljejo kot greha, za vrlino pa imajo zdržnost in obvladovanje strasti. Poroko prezirajo, zato pa sprejemajo tuje otroke, dokler so še v nežni starosti in dojemljivi za vplive. Imajo jih za svoje in jim privzgajajo svoje nravi ... Bogastvo zaničujejo in občudovanja vredno je pri njih skupno lastništvo dobrin.«

(Vir: Biblijski atlas, str. 161. Cankarjeva založba. Ljubljana, 1990)

Navedite, o kateri judovski skupini govori vir.
Glede na vir pojasnite dve značilnosti te skupnosti.

*Melyik zsidó csoportról szól a forrás?
A forrás alapján magyarázza meg e csoport két jellemzőjét!*

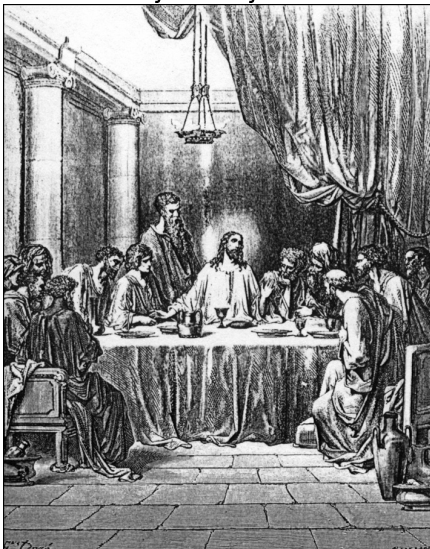
(3 točke/pont)

13. Začetnik krščanstva je bil Jezus, ki naj bi se bil rodil med 7. in 4. letom pr. Kr.
Kako imenujemo njegove učence? Naštejte tri.
Razložite izraz Kristus.
Kateri kraj navaja Biblija kot prizorišče Jezusove smrti?

*A kereszténység kezdeményezője Jézus volt, aki Kr.e.a 7 és 4 év között született.
Hogy nevezzük tanítványait? Soroljon fel három tanítványát!
Melyik helyet jelöli meg a Bibliá Jézus halálának színhelyeként?*

(3 točke/pont)

Slika 5: Zadnja večerja

(Vir: Dore, G., 1986: Biblija, str. 408.
Mladinska knjiga. Ljubljana)

14. Naštejte in kratko opišite tri razloge za uspešno širjenje krščanstva.

Sorolja fel és magyarázza meg a kereszténység eredményes terjedésének három okát!

(3 točke/pont)

15. Zaradi novega mišljenja so kristjani prišli v spor z državo in posamezni cesarji so začeli kristjane preganjati. Naštejte in na kratko opišite tri razloge za preganjanje prvih kristjanov.

Az új gondolkodás miatt a keresztények vitába kerültek az állammal, és egyes császárok üldözni kezdték a keresztényeket.

Sorolja fel és magyarázza meg az első keresztények üldözésének három okát!

(3 točke/pont)

16. Naštejte tri cesarje, ki pregnajajo kristjane.

Soroljon fel három császárt, akik üldözték a keresztényeket!

(2 točki/pont)

17. Kristjani so se v družbi vedno bolj uveljavljali, čeprav se je državna uprava temu upirala in odklanjala vero. Pri tem so kristjanom večkrat pomagale tudi zgodovinske okoliščine. V krajšem razmišljanju opišite položaj Cerkve v 4. stoletju. V opis vključite, kdo in kdaj izda milanski edikt, in opišite dve spremembi za delovanje Cerkve in kristjanov v javnosti, ki sta posledici tega edikta; kaj je prinesel Teodozijev edikt; navedite zadnji vojaški poskus poganske stranke, da bi ustavila širjenje krščanstva.

A keresztények egyre jobban érvényesültek a társadalomban, habár az államigazgatás lázadt ezellen, és elutasította ezt a vallást. A keresztényeknek ebben a történelmi események is többször besegítettek. Röviden elemezze az egyház helyzetét a 4. században! Elemzésében vegye figyelembe a következőket: ki és mikor adta ki a mediolanumi edictumot, és ismertessen két változást az egyház és a keresztények nyilvános tevékenységét illetően, amely e rendelet következménye; mit hozott Theodosius rendelete; nevezze meg a pogány párt utolsó kísérletét a kereszténység terjedésének megállítására!

(5 točk/pont)

18. Do 3. stoletja se je v Cerkvi izoblikovala cerkvena hierarhija. Z navedbo števil od 1 do 4 razvrstite našete enote v cerkveni hierarhiji od najnižje do najvišje tako, da pred najnižjo enoto vpišete številko 1, pred najvišjo pa 4.

A 3. századig az egyházban kialakult az egyházi hierarchia. 1-től 4-ig terjedő számokkal helyezze el a felsorolt egységeket az egyházi hierarchiában a legalacsonyabbtól a legmagasabbig! A legalacsonyabbhoz írja az 1-es számot, a legmagasabbhoz a 4-et!

(2 točki/pont)

- _____ škofija / püspökség
_____ cerkvena občina / egyházközség
_____ patriarhat / pátriárchia
_____ metropolitija / érsekség

19. Ob koncu 3. stoletja je bila Cerkev razširjena po velikem delu rimskega imperija. Oglejte si spodnji zemljevid z vrisanimi cerkvenimi skupnostmi v obliki pik in odgovorite na vprašanja.
Naštejte tri območja v rimskem imperiju, na katerih je bilo krščanstvo v tretjem stoletju najbolj razširjeno.
Katero verstvo, ki izvira z Vzhoda, je v 3. stoletju ob krščanstvu še močno razširjeno po rimskem imperiju?

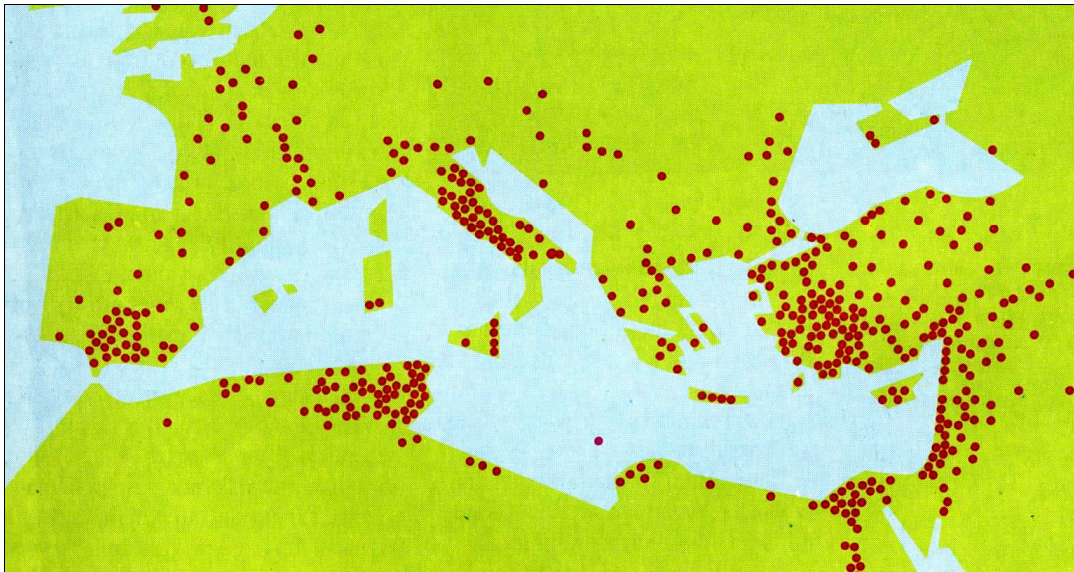
A 3. század vége felé már az egyház a Római Birodalom nagy részén elterjedt. Tekintse meg a térképet a bejelölt egyházközösségekkel, és feleljen a kérdésekre!

Soroljon fel három területet a Római Birodalomban, ahol a kereszténység a 3. században a legelterjedtebb volt!

Melyik keleti vallás volt még a kereszténység mellett elterjedve a Római Birodalomban a 3. században?

(3 točke/pont)

Karta 2

(Vir: Zgodovina krščanstva, str. 65. DZS. Ljubljana, 1992)

20. Propadanje rimskega imperija je poskušal ustaviti cesar Dioklecijan, ki je prišel na oblast s pomočjo vojske leta 284. Izvedel je številne reforme in z njimi za dobrih sto petdeset let podaljšal obstoj imperija.

Navedite dve spremembi, ki ju je v upravljanje države uvedel cesar Dioklecijan.

Poimenujte in opišite nov način vladanja, ki naj bi prispeval k boljšemu upravljanju države.

Kako je poskušal Dioklecijan omejiti inflacijo v državi?

A Római Birodalom bukását Diocletianus próbálta megállítani, aki 284-ben jutott hatalomra. Számos reformot vezetett be, és ezekkel jó százötven évre meghosszabbította a birodalom fennállását.

Nevezzen meg két változást, amelyet Diocletianus császár vezetett be az államigazgatásban!

Nevezze meg és ismertesse az új uralkodásmódot, amely hozzájárult a jobb államigazgatáshoz!

Hogyan akarta csökkenteni Diocletianus az államban az inflációt?

(4 točke/pont)

»Zato je določeno, da naj se po cenah, nakazanih v kratki tarifi, ki je priložena, ravnajo po vsem svetu, ki mu vladamo mi, tako da bo vsakdo razumel, da jih ni mogoče preseči ...«

(Vir: Bovo, E., Buonopane, A., 1997: Veliki imperiji, str. 138. Mladinska knjiga. Ljubljana)

Slika 6

(Vir: Zgodovina 1. Velika ilustrirana zgodovina, str. 113. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1983)

21. Vladař Karakala je leta 212 izdal »Constitutio Antoniniana«. Katero novost je prinesel ta zakon?

Caracalla uralkodó 212-ben kiadta a »Constitutio Antoniniana«-t. Milyen újdonságot hozott e törvény?

(1 točka/pont)

22. Postavite dogodke v pravilno časovno zaporedje s številkami od 1 do 6, tako da za najstarejši dogodek uporabite številko 1.

Az eseményeket tegye helyes időrendi sorrendbe 1-6-ig terjedő számokkal, a legrégebb eseményt jelölje 1-es számmal!

(3 točke/pont)

- _____ Dioklecijanova reforma davčnega sistema / *Diocletianus adóreformja*
- _____ Teodozijevega razdelitev imperija na dva dela / *Theodosius a birodalmat két részre osztja*
- _____ Selitev Abrahamovega ljudstva v obljubljeni dežel / *Ábrahám népeinek vándorlása az ígéret földjére*
- _____ Propad zahodnorimskega imperija / *A Nyugatrómai Birodalom bukása*
- _____ Odkritje mrtvomorskih (kumranskih) rokopisov / *A Holt-tengeri (qumráni) kéziratok felfedezése*
- _____ Krščanstvo izenačeno z drugimi verami v cesarstvu / *A kereszténység egyenlő más vallásokkal a császárságban*

23. Cesarju Teodoziju se je za kratek čas posrečilo, da je znova združil državo pod oblastjo enega cesarja. Toda že ob koncu svojega vladanja je cesarstvo tudi on razdelil, in to med svoja sinova. Na katera dela je bila razdeljena država?

Navedite tri kraje oziroma območja na črti, ki je ločila oba dela cesarstva.

Theodosius császárnak sikerült rövid időre újra egyesíteni az államot egy császár hatalma alatt. De uralkodásának vége felé már ő is két részre osztotta a császárságot, mégpedig két fia közt. Mely részekre osztódott az állam?

Soroljon fel három helyet, illetve területet azon a vonalon, amely a császárságot két részre osztotta!

(2 točki/pont)

24. Vdori barbarov, razdrobljena in šibka vlada, gospodarska kriza in pomanjkanje delovne sile, zlasti na podeželju so povzročali nove in nove probleme v rimskem imperiju. Povežite oba stolpca, tako da vpišete ustrezno črko iz levega stolpca na črto pred desnega.

A barbárok előrenyomulása, a megosztott és gyenge hatalom, a gazdasági válság és a munkaerőhiány – főleg vidéken – újabb nehézségeket okozott a Római Birodalomban. Kösse össze a két oszlopot úgy, hogy a jobb oldali oszlop előtti vonalra írja a bal oldali oszlop megfelelő betűjelét!

(3 točke/pont)

A	Konstantin / <i>Constantinus</i>	_____	zmaga germanske konjenice
<i>a germán lovasság győzelme</i>
B	Odoaker / <i>Odoaker</i>	_____	preseljevanje ljudstev
<i>népvándorlás</i>
C	Bitka pri Adrianopolu / <i>a hadrianopolisi csata</i>	_____	pomanjkanje sužnjev
<i>rabszolgahiány</i>
D	Federati / <i>foederati</i>	_____	kralj Italije
<i>Itália királya</i>
E	Koloni / <i>colonusok</i>	_____	centralizacija državne uprave
<i>az államigazgatás központosítása</i>
F	Huni / <i>hunok</i>	_____	obramba meja
<i>a határok védelme</i>

25. Kmetijstvo kot temeljna gospodarska dejavnost v času principata je doživelo spremembo z uvedbo kolonata. Pojasnite, kako je bilo organizirano gospodarstvo v kolonatu, in navedite vsaj dve skupini, ki sta poleg obubožanih svobodnih kmetov prestopali v sloj kolonov.

A principátus idejében a mezőgazdaság mint alapvető gazdasági tevékenység a colonus-rendszer bevezetésével változásokat élt meg.

Magyarázza meg, milyen szervezettségű volt a gazdaság a colonus-rendszerben, valamint nevezzen meg még két csoportot, amelynek tagjai az elszegényedett szabad parasztok mellett a colonusok soraiba álltak!

(2 točki/pont)

PRAZNA STRAN
ÜRES OLODAL

PRAZNA STRAN
ÜRES OLDAL

PRAZNA STRAN
ÜRES OLDAL